

De effectiviteit van Triple P voor migrantengezinnen

**Adviesrapport over de doorontwikkeling van Triple P ten behoeve
van doelgroepen met diverse migratieachtergronden**

**In opdracht van NJI / ZonMw
In het kader van het programma
'Diversiteit in het Jeugdbeleid'**

**September 2010
Hans Bellaart**

Inhoud

1. De opdracht
2. De context
3. Beschrijving van Triple P
4. Speciale voorzieningen en materialen voor migranten
5. Huidige activiteiten gericht op doorontwikkeling
6. Bereik en effectiviteit bij migranten
7. Toetsing van Triple P aan tien vragen, geïnspireerd door de Meetladder Diversiteit
8. Conclusie en advies

Bijlagen

- Bijlage 1:** Literatuur
- Bijlage 2:** Contactpersonen Overleg Triple P en diversiteit
- Bijlage 3:** Overzicht Onderzoek en Pilots Triple P in Nederland

1. De opdracht

In het kader van het Project 'Beschrijven en onderbouwen van interventies voor migrantenjeugd', dat het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) uitvoert in opdracht van ZonMw, heeft FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken de geschiktheid van Triple P voor toepassing bij migranten in kaart gebracht. Triple P is een van de 5 zogenaamde 'A-interventies' en is in de database van het NJI ondergebracht als een erkende, theoretisch goed onderbouwde interventie. Van de erkende interventies is echter nog onvoldoende duidelijk in hoeverre zij bij alle (etnische) doelgroepen even effectief zullen zijn.

Om tot dit advies te komen heeft FORUM:

- de beschikbare gegevens over bereik en effectiviteit van deze interventies bij migranten bestudeerd,
- de ontwikkelaar, de licentiehouders en andere betrokkenen bevroegd naar de ervaringen met toepassing van Triple P bij migranten,
- Triple P langs tien vragen gelegd die geïnspireerd zijn door de aandachtspunten van de Meetladder Diversiteit (Pels e.a., 2009b),
- de punten vastgesteld waarop Triple P niet of niet goed genoeg voldoet aan de aandachtspunten van de Meetladder Diversiteit
- de bevindingen en het concept advies besproken met de overleggroep 'Triple P en diversiteit'¹, waaronder het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), dat de Nederlandse licentiehouders is.

2. De context

2.1 De ontwikkelaar

De licentie voor Triple P in Nederland is afgegeven aan de Afdeling Programma-implementatie en Training (PiT) van het Nederlands Jeugdinstituut. De doorontwikkeling van Triple P in Nederland kan alleen in overleg met de Australische ontwikkelaar². Triple P is een multimodaal programma dat meerdere interventies omvat en in Nederland via een licentie wordt uitgevoerd. Onderdeel van de licentie is onder meer dat Triple P interventies uitsluitend mogen worden toegepast zoals is vastgelegd in de bijbehorende programmamaterialen. Fundamentele aanpassingen dienen eerst te worden voorgelegd aan de Australische ontwikkelaars alvorens onderdeel van het programma te kunnen worden. Dit advies is dan ook bedoeld voor de Nederlandse licentiehouders, die ten aanzien van het bereiken van en effectief ondersteunen van migrantengroepen eventueel voorstellen kan doen voor doorontwikkeling van het programma naar de ontwikkelaars van de Universiteit van Queensland in Australië.

2.2 Betrokkenen

Voor dit advies zijn diverse betrokkenen geraadpleegd. Rond Triple P en diversiteit vindt periodiek een samenwerkings- en afstemmingsoverleg plaats waaraan naast het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en het Trimbos instituut, ook de Academische Werkplaats Diversiteit in het Jeugdbeleid Amsterdam (Kenniserkplaats Tienplus), Pharos en het Servicebureau opvoedingsondersteuning (SO&T) uit Amsterdam deelnemen. Hans Bellaart van FORUM heeft aan dit overleg kunnen deelnemen. Daarmee wordt een optimale samenwerking en afstemming gerealiseerd. Er is op 25 mei 2010 een overleg geweest met Triple P International en een vertegenwoordiging van de Universiteit van Queensland, waaronder de initiatiefnemer Prof. Dr. Matt Sanders over het thema diversiteit en Triple P.

¹ Zie bijlage 2 voor de deelnemers aan het overleg.

² Triple P is ontwikkeld door het Parenting and Family Support Centre van de faculteit Psychologie van de Universiteit van Queensland in Australië. Het programma is gebaseerd op 30 jaar ervaring met en onderzoek naar gezinsinterventies.

Er zijn (telefonisch) interviews gehouden met de volgende respondenten:

- Jacqueline van Rijn	NJI
- Ireen de Graaf	Trimbos Instituut
- Marjolijn Distelbrink	Kenniswerkplaats Tienplus Amsterdam
- Cecile Winkelman	SO&T
- Sandra Hollander	SO&T
- Erik Schravendijk	Al Massoulijat
- Bernadette van den Akker	Triple P den Bosch

Dit advies is gebaseerd op een beperkte inventarisatie, bestudering van literatuur, gesprekken met de overleggroep Triple P en diversiteit en vraaggesprekken met bovenstaande respondenten over de ervaringen en plannen met toepassing van Triple P bij migranten. Op een aantal facetten zal daarom nader veldonderzoek nodig zijn.

3. Beschrijving van Triple P

Triple P staat voor Positief Pedagogisch Programma. Het is een van origine Australisch programma voor opvoedingsondersteuning aan ouders met kinderen in de leeftijd van 0-16 jaar. Volgens de databank Effectieve Interventies (Databank Effectieve Jeugdinterventies, 2010) is het een theoretisch goed onderbouwd, laagdrempelig en integraal programma. Op basis van het Nederlandse onderzoek kan Triple P naar alle waarschijnlijkheid als een effectieve interventie worden gekenschetst maar dit predicaat wordt pas verstrekt bij de volgende officiële beoordeling van het programma door de commissie databank Jeugdinterventie.

Het algemene doel van Triple P is de preventie van (ernstige) emotionele- en gedragsproblemen bij kinderen door het bevorderen van competent ouderschap en zelfvertrouwen van ouders.

Meer concreet beoogt Triple P:

- Competenter opvoedingsgedrag bij het omgaan met gedrags- en faseproblemen
- Een positieve opvoedingsstijl bewerkstellingen die kinderen stimuleert om de vaardigheden te ontwikkelen die zij nodig hebben om goed te kunnen functioneren;
- Afname van dwingende en negatieve disciplinevormen
- Betere communicatie tussen ouders en kinderen in alledaagse opvoedingssituaties en een betere samenwerking tussen ouders onderling;
- Minder opvoedingsstress.

De interventie onderscheidt vijf niveaus van ondersteuning die zijn afgestemd op de verschillende behoeften van gezinnen en zwaarte van problematiek. Dat varieert van universele en populatiegerichte interventies, voorlichtingsactiviteiten, individuele advisering, gerichte vaardigheidstrainingen tot meer intensieve gezinsinterventies als onderdeel van een geïndiceerd aanbod. Samen bieden zij een samenhangend systeem van interventies dat ouders voorziet van de gewenste informatie en steun bij de opvoeding. Ondertaande tabel 1 biedt een overzicht van deze verschillende niveaus.

Triple P is een gestandaardiseerde interventie om programma integriteit te bevorderen. Voor de uitvoering van Triple P zijn per interventieniveau diverse materialen beschikbaar, waaronder handleidingen voor professionals, werkboeken voor ouders, folders met informatie voor ouders en audiovisueel materiaal, zoals een dvd met de opvoedingsvaardigheden die de kern van de methodiek vormen..

In Nederland heeft onderzoek plaatsgevonden naar de effecten van niveau 3 en 4 van Triple P (Graaf, de, 2009). Uit het onderzoek blijkt dat het opvoedgedrag van ouders significant is verbeterd en dat de gedragsproblemen van het kind zijn verminderd. De interventies kunnen zowel in preventie-afdelingen van geestelijke gezondheidszorg instellingen als in de geïndiceerde jeugdzorg worden toegepast. De positieve resultaten lijken de wijdverspreide implementatie van het programma in een toenemend aantal landen over de hele wereld te ondersteunen. Momenteel is er onderzoek gaande naar de effecten van niveau 4 en 5. In bijlage 3 vindt u een overzicht van lopende en afgeronde onderzoeken.

Er zijn diverse buitenlandse effectstudies verricht naar de verschillende interventies van Triple P (Dadds, Schwartz & Sanders, 1987; Sanders & Mc Farland, 2000; Nicholson & Sanders, 1999; Turner, Sanders & Wall, 1994; Connell, Sanders & Markie-Dadds, 1997). Uit deze studies blijkt dat Triple P leidt tot een vermindering van gedragsproblemen bij kinderen in gezinnen met uiteenlopende problemen en achtergronden. Bijvoorbeeld bij kinderen uit conflictueuze gezinnen, kinderen met een depressieve ouder, kinderen in stiefgezinnen, kinderen met aanhoudende eetproblemen en kinderen met gedragsproblemen en wonend in landelijke en afgelegen gebieden. Naast resultaten bij specifieke doelgroepen en risicogroepen zijn er ook positieve resultaten gevonden bij lichtere gedragsproblematiek. Minder gegevens zijn beschikbaar over de effectiviteit van Triple P bij specifieke migrantenpopulaties.

Triple P heeft naast een programma voor kinderen tot 12 jaar ook een programma voor ouders van tiener onder de naam 'Teens' (ofwel Tiener Triple P). Een proefimplementatie van de groepsvariant van dat programma heeft in 2009 plaatsgevonden en is door het Trimbos instituut onderzocht. Vanwege de positieve resultaten is besloten om het Tiener programma ook in Nederland te implementeren, waarmee najaar 2010 zal worden begonnen. Omdat in de pilot niet is gedifferentieerd naar etniciteit is over de werking van Triple P voor ouders van tieners in migrantengezinnen nog weinig te melden.

Tabel 1. Het Triple P model

interventieniveau	doelgroep	interventiemethode	uitvoerders
Niveau 1: Triple P <i>Universeel</i>	Alle ouders geïnteresseerd in info over de opvoeding en het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen	Massamediale anticiperende voorlichting over veel voorkomende opvoedingsvragen:	Samenwerkende lokale en regionale instellingen
Niveau 2: <i>Triple P Selectief</i>	Ouders met een specifieke vraag over het gedrag en/of de ontwikkeling van kinderen	Gerichte informatie bij voorkomende opvoedingsvragen Individueel advies 2 x 10 minuten of een groepsgericht aanbod van lezingen	Professionals die frequent contact met ouders hebben zoals peuter-speelzalen, JGZ medewerkers, leerkrachten, IB' ers, huisartsen etc.
Niveau 3: Triple P <i>Basiszorg</i>	Ouders die bezorgd zijn over milde vormen van probleemgedrag of ontwikkelingsproblemen van hun kind	Kortdurende individuele consultatie (1-4 sessies van 30 minuten) gericht op versterken van opvoedingsvaardigheden.	JGZ professionals, opvoedbureau.medew. maatschappelijk werk
Niveau 4: Triple P <i>Standaard, Groep of zelfhulp</i>	Ouders met kinderen met ernstige gedragsproblemen die een gerichte training in opvoedingsvaardigheden nodig hebben.	Training vaardigheden in 3 varianten: Individuele sessies (8-10) (spreekuur/ huisbezoek) Groepstraining (8 sessies) Zelfhulpprogramma	Instellingen voor geïndiceerde jeugdzorg of jeugd GGZ
Niveau 5: Triple P <i>Plus</i>	Gezinnen met meervoudige problemen gedragsproblemen van kinderen in combinatie met andere gezinsproblemen zoals depressie, stress of relationele problematiek	Intensief gezinsgericht programma, 10 tot 18 sessies met keuze modules gericht op het verhogen pedagogische vaardigheden, omgaan met stress en relatieproblemen .	Instellingen voor geïndiceerde jeugdzorg of jeugd GGZ
Aanvullende programma's			
Triple P <i>Tieners</i>	Niveau 1 t/m 5 idem als hierboven		
Triple P <i>Pathways</i>	Ouders die risico lopen hun kinderen te mishandelen	Modules voor woedemanagement en regulering attributies	zoals hierboven
Triple P <i>Stepping Stones</i>	Ouders van kinderen met een ontwikkelingsprobleem of stoornis al dan niet in combinatie met gedragsproblemen	Een parallel 10-sessies programma gericht op versterken van opvoedingscompetentie van ouders gericht op specifieke kindproblematiek	Praktische Pedagogische thuishulp, MEE geïndiceerde zorg.
Triple P <i>lifestyle</i>	Gezinnen met kinderen met overgewicht	Gezinsgerichte training met aandacht voor voeding, beweging, bevorderen van gezond gedrag en zelfregulatie	Poliklinieken kinderziekenhuis,
Triple P <i>Transitions</i>	Ouders in echtscheidingsituaties	Gerichte groepstraining om te blijven samenwerken als opvoeders	

4. Speciale voorzieningen en materialen voor migranten

4.1 Materialen

In Australië zijn vele materialen ontwikkeld in de Engelse taal voor de uitvoering van de verschillende Triple P-interventies op de verschillende niveaus, zoals:

- Handleidingen voor de professionals;
- Werkboeken voor de ouders;
- Brochure over positief opvoeden voor ouders;
- 42 Folders voor ouders, over bijvoorbeeld huilen, slaapproblemen, driftbuien, angsten, pesten, ruziemaken, ongehoorzaamheid, ouderschap, omgaan met stress en gedrag op school, en
- 'Wegwijzer voor ouders' op DVD, waar alle opvoedingsstrategieën worden uitgelegd.. Daarnaast zijn er DVD's over kinderen van verschillende leeftijden: baby's en peuters, kleuters, basisschoolkinderen en tieners, en over specifieke problemen of thema's zoals zelfvertrouwen, kinderen en sport, aanmoedigen van creativiteit, ongehoorzaamheid, opruimen, omgaan met stress, en elkaar steunen als ouders. Deze DVD's zijn enkel beschikbaar in het Engels en nog niet te bestellen in Nederland.

Beschikbaarheid in Nederland

- Triple P is een programma met een omvangrijke hoeveelheid materialen. Een deel van het werk materiaal voor niveau 2, 3 en 4 en 5 is inmiddels vertaald in het Nederlands, zoals de informatiematerialen voor ouders, de DVD 'Wegwijzer voor iedere ouder', de handleidingen voor professionals en het materiaal voor groeps- en individuele trainingen op niveau 4 (het groepsboek voor ouders en het werkboek voor het gezin). De Nederlandse DVD is zowel beschikbaar in het Engels met Nederlandse ondertiteling als met voice over in het Nederlands, Turks, Berbers en Arabisch. De DVD's over specifieke leeftijdsfasen en opvoedingsthema's zijn nog niet beschikbaar in het Nederlands. Daarnaast lopen er proefimplementaties van de modules Stepping Stones (voor ouders van kinderen met een ontwikkelingsachterstand of beperking) en Triple P Pathways (voor gezinnen met risico op kindermishandeling) met gedeeltelijk vertaalde materialen. Het materiaal voor de tiener versie wordt momenteel herzien en nog ontbrekende onderdelen vertaald. Daarnaast zijn er een groot aantal folders (tipsheets) van Triple P voor ouders vertaald in het Nederlands.

4.2 Vertaalde en aangepaste materialen

Naast de DVD 'Wegwijzer voor elke ouder' met voice-over in het Nederlands, Berbers, Turks & Arabisch zijn er folders / tipsheets beschikbaar in het Turks (ontwikkeld in Turkije) en binnenkort komen ook tipsheets beschikbaar in Papiamentu (voor Antilliaanse ouders).

Internationaal is al veel materiaal vertaald in verschillende talen, maar dit is nog lang niet altijd in Nederland beschikbaar. Een uitgebreid overzicht van vertaalde materialen is bij het NJI verkrijgbaar. De Turkstalige tipsheets omvatten slechts een beperkt aantal thema's van het totale aanbod aan tip-sheets en zijn met name op kinderen in de basisschoolleeftijd gericht. Een aandachtspunt is ook of de vertalingen rechtstreeks toepasbaar zijn op de Nederlandse situatie. In Turkije heeft men kennelijk voor andere prioriteiten gekozen dan in Nederland. Bij het gebruikmaken van vertaald materiaal kan men er niet van uitgaan dat alle in Nederland gebruikte materialen ook in de betreffende taal beschikbaar zijn.

4.3 Overige faciliteiten

Het Triple P programma heeft in Nederland (nog) geen speciale faciliteiten voor gebruik bij laagopgeleide migrantengroepen, zoals vertaalde schriftelijke instructies, specifieke aandachtspunten voor een beter bereik van migrantengroepen, of specifieke opleidingsmodules. Wel hebben alle Amsterdamse professionals nascholingsbijeenkomsten gevolgd in de volgende thema's: Weerstand & Motivatie. Diversiteit en Flexibele toepassing van Triple P. Deze nascholings- of verdiepingsbijeenkomsten worden inmiddels ook landelijke aangeboden. In Amsterdam (met name in Amsterdam Noord) wordt er momenteel veel geëxperimenteerd met flexibele toepassing en toeleidingsstrategieën om een beter bereik van Triple P onder migrantengroepen te realiseren. Er zijn een aantal getrainde pedagogisch adviseurs die Triple P (deels) in de eigen taal aanbieden, bijvoorbeeld in het Turks, Arabisch, Spaans en Engels. Er zijn ook veel allochtone pedagogische medewerkers getraind op niveau 2 die ouders kunnen attenderen op het programma en eenvoudige opvoedingsvragen zelf kunnen beantwoorden. Of dat ook tot betere toeleiding leidt is niet bekend.

5. Huidige activiteiten gericht op doorontwikkeling

5.1 Uitgangspunt

Triple P is een wereldwijd gebruikte methodiek en de ontwikkelaars gaan er van uit dat de kernmethodiek universeel toepasbaar is. Wel vindt prof. Matt Sanders dat in de uitvoering van interventies rekening moet worden gehouden met culturele diversiteit en dat Triple P op maat moet kunnen worden gemaakt voor ouders met verschillende culturele achtergronden. Dit om de diverse groepen goed te bereiken en om de methodiek effectief te laten zijn.

Triple P vindt zijn oorsprong in Australië en wordt daar bij uiteenlopende bevolkingsgroepen uitgevoerd zoals bijvoorbeeld onder Aboriginals en ook binnen de moslimgemeenschappen. Triple P wordt uitgevoerd in een groot aantal landen waaronder ook samenlevingen met een niet-westerse cultuur zoals in Hong Kong, Japan en Iran. Het programma wordt ook uitgevoerd bij groepen met een lage SES waarbij audiovisuele materialen, vaardigheden demonstreren en oefenen in rollenspel de schriftelijke informatie vervangen. De schriftelijke folders zijn in verschillende varianten getest bij doelgroepen met een lage SES waarbij opviel dat ouders de voorkeur gaven aan uitgebreide informatie over een specifiek probleem in plaats van beknopte informatie in de vorm van cartoons of strips.

Hieronder beschrijven wij een aantal activiteiten die momenteel worden uitgevoerd, of zijn gepland om Triple P verder te ontwikkelen ten aanzien van het bereiken van en het toepassen van Triple P bij diverse migrantengroepen.

5.2 Kenniswerkplaats Tienplus: onderzoek Triple P Divers

Vanuit de 'Kenniswerkplaats Tienplus' in Amsterdam wordt een verkennend onderzoek gedaan naar de diversiteitsgevoeligheid van Triple P. In het overleg 'Triple P en diversiteit' hebben de onderzoekers de volgende toelichting gegeven op de stand van zaken:

De werkplaats is een samenwerkingsverband tussen onderzoekers (Verwey-Jonker Instituut, VU, Hogeschool INHolland) en de stad Amsterdam (beleid, professionals en anderen die ouders/jongeren ondersteunen). De kenniswerkplaats is gefinancierd door ZonMw, en onderdeel van het programma Diversiteit in het Jeugdbeleid.

In het onderzoek staat de vraag centraal of Triple P migrantenouders even goed bereikt en ondersteunt bij de opvoeding als andere ouders, en welke aanpassingen of toelidingsstrategieën eventueel nodig zijn. Het betreft in feite een vooronderzoek voor de eventuele ontwikkeling van een aangepaste versie van Triple P die ook migrantenouders goed kan helpen. De nadruk ligt in het onderzoek op de uitvoering van Triple P niveau 3 en niveau 4 groep (preventieve opvoedingsondersteuning). In het najaar worden ook ervaringen met Tiener Triple P bekeken. Voor het onderzoek worden allereerst cijfers over het bereik verzameld. Daarnaast worden de materialen van Triple P gescreend aan de hand van literatuur over opvoedingsvragen en ondersteuningsbehoeften van ouders en jongeren, over werkzame factoren in het werken met migrantengezinnen en voorwaarden voor succesvolle interventies voor deze doelgroepen, o.a. met behulp van de 'Meetladder diversiteit interventies' (Pels e.a. 2009b) en over de toepasbaarheid van Triple P bij uiteenlopende doelgroepen. Verder worden groeps- en individuele interviews gehouden met ouders en professionals over hun ervaringen met Triple P in verschillende stadsdelen. Als de fase van de literatuurstudie en de interviews is afgerond, worden aanbevelingen gedaan hoe het bereik en de resultaten van Triple P bij migrantengroepen kunnen worden verbeterd en zonodig zal een voorstel worden gedaan voor verdere aanpassing van Triple P. Noodzakelijk geachte aanpassingen worden voorgelegd aan een groep experts, waaronder ook ouders en vertegenwoordigers van zelforganisaties en het NJi, die in de projectgroep van het onderzoek zit. Dan zal het voorstel voor goedkeuring worden voorgelegd aan de programma-ontwikkelaars van de Universiteit van Queensland.

5.3 Trimbos Instituut

Een aanvraag bij ZonMw voor het vergroten van het bereik van migranten is afgewezen. Wel zal er worden gewerkt aan een nieuwe aanvraag. Belangrijk speerpunt is het in kaart brengen van de grootte van bereik op met name niveau 3. Er zijn verschillende ideeën voor effectonderzoek door middel van een gerandomiseerd effectonderzoek (RCT): behoefteonderzoek, toeleiding allochtonen in vergelijking met autochtonen, cultuur specifieke training, intervisie, het aanpassen/doorontwikkelen en monitoring.

5.4 Project Al Massoulijat van de Stichting Kleur in 't Werk

In het kader van het programma 'Diversiteit in het Jeugdbeleid' financiert ZonMw het project 'Al Massoulijat'. ZonMw heeft ons verzocht om de raakvlakken tussen Triple P en dit project in dit advies mee te nemen. In de projectomschrijving valt te lezen dat 'Al Massoulijat' Arabisch is voor 'verantwoordelijkheid nemen'. In het project wordt ervan uitgegaan dat de opvoedingspatronen op grond van sociale controle, conformisme en respect voor ouders, zoals die momenteel gebruikelijk zijn in de Marokkaanse gemeenschap niet goed aansluiten bij de verwachtingen van de Nederlandse samenleving, waar de individuele ontwikkeling van het kind centraal staat. Marokkaanse ouders willen daarom graag hulp bij de opvoeding en zo voorkomen dat hun jongere een probleemjongere wordt of als deze het al is, afglijdt naar erger. De initiatiefnemers van dit project gaan ervan uit dat de opvoedingsondersteuning van reguliere voorzieningen een bepaalde groep Marokkaanse ouders onvoldoende bereikt. Dit project wil voorzien in een aanvullende aanpak die de kans op het bereiken van Marokkaanse ouders sterk vergroot. Het project realiseert dit door enerzijds gezagsdragers en vertrouwenspersonen binnen de Marokkaanse bevolking in te schakelen, zoals de Moskeeën en de Imams, anderzijds door de pedagogische inhoud van het opvoedingsprogramma heel nauw af te stemmen op de belevingswereld van de ouders. Het programma met themabijeenkomsten, voorlichting en oefeningen gaat over het opvoeden van kinderen van 9-16 jaar. Het is de bedoeling om in eigen beheer films te ontwikkelen over probleemsituaties. Het is de bedoeling om in 8 thema's de Triple P systematiek te gebruiken. In het voorjaar van 2010 hebben SO&T (Sandra Hollander) en de stichting 'Kleur in het Werk' afgesproken dat SO&T een adviserende rol gaat vervullen op inhoudsniveau, waarin mogelijk inzichten vanuit Triple P worden meegenomen. SO&T wil graag dat het Ouder-Kind Centrum nauw betrokken wordt, zodat de opvoedingsondersteuning niet apart van de reguliere ondersteuning aangeboden wordt.

De mate waarin dit project relevant zal zijn voor Triple P moet nog blijken. Het is in ieder geval de intentie van de projectleider om de uitgangspunten van Triple P in de werkwijze op te nemen. Een aantal respondenten vraagt zich af of het 'wiel niet deels opnieuw wordt uitgevonden'. Over bereik en inhoud van opvoedingsondersteuning voor deze doelgroep is immers al veel bekend. Onder andere in het programma 'Beter omgaan met pubers' is ook veel ervaring opgedaan met deze specifieke doelgroep in Amsterdam en er is een DVD beschikbaar met fragmenten die kenmerkend zijn voor opvoeding binnen Marokkaanse, Turkse en Caribische gezinnen. Voor de doelgroep tieners heeft Triple P in Nederland tot nu toe minder ervaring. Wellicht kan er, bij een goede afstemming met SO&T, een bijdrage geleverd worden aan de verdere ontwikkeling van de Tiener-versie van Triple P, wat betreft nieuwe strategieën voor het beter bereiken van deze doelgroep en aanvullend materiaal.

6. Bereik en effectiviteit bij migranten

6.1 Bereik

Wereldwijd bereikt Triple P een etnisch diverse groep opvoeders. Uit onderzoek in Australië blijkt meer dan de helft van de ouders een niet-westers culturele achtergrond te hebben.

Cultural background of participating parents	
Caucasian Australian	27.9%
South- East Asian	24.3%
European	12.5%
African	10.3%
Pacific Islander	9.6%
Southern /Central Asian	7.4%
South/ Central American	3.7%
Middle Eastern	2.9%
North- East Asian	.7%

Bron: Matt Sanders (20 mei 2010). Masterclass 'Cultural diversity and tailoring of Triple P to the needs of parents. (Te verkrijgen via www.triplep-nederland.nl)

Helaas zijn er op dit moment weinig gegevens over de deelname aan Triple P naar etnische achtergrond in heel Nederland. Dit wordt niet overal systematisch bijgehouden soms ook vanwege bezwaren tegen registratie op etniciteit. Als de etnische achtergrond wel wordt geregistreerd, geldt dit niet voor niveau 1 en 2. Dit gegeven maakt dat er geen zorgvuldig onderbouwde uitspraken kunnen worden gedaan over het al dan niet bereiken van allochtone doelgroepen en mogelijke knelpunten daarbij. Er zijn helaas ook geen gegevens bekend van het aantal allochtone beroepskrachten dat is getraind in Triple P en of zij meer of minder succesvol zijn in de uitvoering van het programma bij migrantengroepen.

Volgens de geïnterviewde respondenten worden met Triple P wel degelijk migrantenouders bereikt. Over heel Nederland genomen varieert de mate waarin echter sterk. Het hangt af van de werkwijze van de regionale Triple P beroepskrachten. Uit cijfers vanuit Amsterdam over 2009, ontleend aan een presentatie van tussentijdse resultaten van de kenniswerkplaats, blijkt dat er redelijk veel migrantenouders worden bereikt. Deze cijfers zullen bij de tussenrapportage die verschijnt in het najaar van 2010 nog worden afgezet tegen de gehele populatie per stadsdeel, zodat over de mate van

Triple P divers: Onderzoekresultaten 5				
Deelname aan Triple P 2009				
Etnische achtergrond	Noord	Slotervaart	Zuidoost	Totaal A'dam
Nederlands	23%	20%	17%	34%
Turks	8%	25%	0	7%
Marokkaans	28%	23%	1%	18%
Surinaams	10%	8%	31%	9%
Antill./Arub	0%	2%	3%	1%
Overig Europa	2%	6%	3%	4%
Anders	23%	9%	20%	17%
Onbekend	7%	8%	25%	11%
Totaal in aantallen, exclusief Niv. 2	470	65	71	1161
Niveau 2	488	456	532	3977
Eindtotaal	958	521	603	5138

bereik meer precieze uitspraken kunnen worden gedaan.

Bron: Verwey-Jonker Instituut/SO&T, Presentatie 'Triple P for a culturally and linguistically diverse population'. Exploratory research, 25 mei 2010.

De geïnterviewde respondenten zijn het er over eens dat over geheel Nederland gezien het bereik van migrantenouders in een achterstandssituatie waarschijnlijk wel beter kan, maar dat onderzoek daarnaar nodig is. In Amsterdam is de bevolking zeer divers en er is daar meer ervaring opgedaan met het bereiken van migrantenouders. Men is zich steeds meer bewust van de noodzaak om ouders via specifieke kanalen en contactpersonen te werven, maar dat gebeurt vooral projectmatig en nog niet structureel en overal. In andere delen van het land is dat bewustzijn soms minder aanwezig. De mogelijkheden om het bereik van migrantengezinnen te optimaliseren hangt mede af van het gemeentelijk- en instellingsbeleid en de bereidheid om extra te investeren in bereik en toeleiding van migrantenouders naar reguliere voorzieningen.

De geïnterviewde respondenten geven aan dat Triple P migranten wel bereikt worden, maar enkele respondenten hebben de indruk dat een specifieke groep migrantenouders minder goed wordt bereikt. Het gaat om de ouders die in een achterstandssituatie verkeren die gerelateerd is aan een gebrekkige integratie in de Nederlandse samenleving, waaronder ook asielzoekers en vluchtelingen. Juist deze ouders hebben de ondersteuning hard nodig. Niet alleen is het bereik daarvan lastiger, ook de kans op voortijdig uitval is groter bij deze gezinnen. Dit wordt beaamd door Prof. Dr. Matt Sanders (Sanders, 2010). Dat geldt overigens voor meer interventies in de databank Jeugdinterventies.

Volgens een aantal geïnterviewden is het bekend dat het bereik van migrantenouders substantieel beter wordt wanneer samengewerkt wordt met sleutelpersonen en organisaties uit de groepen zelf, als er vindplaatsgericht gewerkt wordt, als er samen gewerkt wordt met de basisscholen en als er door belangrijke sleutelpersonen uit eigen kring vertrouwen wordt uitgesproken in Triple P. Het vertrouwen wordt ook vergroot als het programma goed op maat is gemaakt voor de doelgroep en als de doelgroep zich in de organisatie en de beroepskrachten herkent. Met name voor de groep die de Nederlandse taal niet machtig is en een grote culturele afstand ervaart naar reguliere instellingen, kan de drempel verlaagd worden als Triple P (mede) wordt uitgevoerd door beroepskrachten die zelf een migratieachtergrond hebben.

6.2 Onderzoek naar effectiviteit voor migranten

Tot op heden is er in Nederland nog geen apart effectonderzoek gedaan met specifieke aandacht voor diversiteit. Ook is er binnen het afgeronde effectonderzoek geen specifieke aandacht voor diversiteit geweest. Wel is er een gerandomiseerd onderzoek (RCT) 'Triple P voor migranten' vanuit het Trimbos instituut gepland en doet de Kenniswerkplaats Tienplus Amsterdam in de praktijk onderzoek naar de ervaringen van professionals en migranten zelf met Triple P. Voor een RCT wordt nog gezocht naar fondsen. Hierover is overleg gepleegd met ZonMw.

Triple P wordt uitgevoerd in vele (westerse en niet-westerse) landen. De ontwikkelaar Matt Sanders stelt dat er geen significante verschillen in resultaten bij ouders en kinderen zijn gevonden tussen bijvoorbeeld Aboriginals en van oorsprong uit Europa afkomstige Australiërs. "De deelnemende ouders profiteren van Triple P ongeacht hun achtergrond" (McTaggart & Sanders, 2007). Wij hebben niet onderzocht of bij effectonderzoek naar Triple P in andere landen naar etnische groepen is gedifferentieerd.

6.3 Effectiviteit vergroten door maatwerk

Op 20 mei 2010 gaf Matt Sanders een masterclass voor Amsterdamse beroepskrachten rondom het thema diversiteit. Aan de hand van onderzoeksgegevens vertelde Matt Sanders onder meer over de acceptatie en bruikbaarheid van de opvoedstrategieën bij ouders met een cultureel diverse achtergrond. Verder gaf hij praktische voorbeelden over hoe je deze ouders kunt bereiken, door bijvoorbeeld het gebruik van persoonlijke verhalen van ouders dat Positief Opvoeden, Triple P, hen goed geholpen heeft.

Tijdens de presentatie schetste Matt Sanders het volgende beeld:

1. Migrantenouders zijn in het algemeen ondervertegenwoordigd in opvoedingsondersteuning
2. Kinderen in migrantengezinnen lopen een groter risico op gedragsproblemen
3. Het aanleren van zelfregulatie is voor alle ouders belangrijk. Voor sommige migrantenouders is zelfregulatie en zelfreflectie moeilijker dan voor andere ouders
4. Zelfregulatie geeft de mogelijkheid om in te spelen op de behoeften, normen en waarden van de ouders, zonder hen een andere opvoedingsvisie op te leggen
5. De methodiek moet zijn ingebed in een ecologische context, een samenhangende pedagogische infrastructuur en zijn afgestemd op de zorgen en voorkeuren van diverse ouders
6. De achterstandssituatie veroorzaakt een grotere kans op vroegtijdige uitval uit Triple P interventies, zoals de oudercursussen. Extra inspanningen zijn nodig om ouders in het programma te krijgen en te houden. Als dat lukt blijken ouders in dezelfde mate van het programma te profiteren
7. Beroepskrachten zijn geneigd om de principes van positief opvoeden als minder geschikt voor migrantenouders te typeren zonder die aanname ook daadwerkelijk in de praktijk uit te proberen.
8. Er kan meer gebruik gemaakt worden van belangrijke sleutelpersonen uit migrantengroepen die getuigen dat Triple P goed werkt
9. Het is wenselijk om zowel het proces als de inhoud van Triple P op maat te maken voor migrantengroepen. Echter de kernprincipes en werkwijze moeten overeind blijven, maar bepaalde aanpassingen in de uitvoering kunnen de effectiviteit juist versterken
10. Verantwoorde aanpassingen aan het proces: variatie in tijdsduur, meer en intensievere begeleiding, gebruik van materialen in andere talen, of meer uitleg bij gebruik van de DVD of bij specifieke thuisopdrachten. Meer feedback en advies geven, in plaats van de ouders te helpen hun opvoedingsvaardigheden zelf te reguleren, werkt echter contraproductief. Daarmee wordt de afhankelijkheid van ouders en hun gevoel van incompetentie juist versterkt.
11. Verantwoorde aanpassingen in de inhoud: andere voorbeelden, of in overleg met ouders een standaard opvoedingsaanpak veranderen. De opvoedingsstrategieën zelf kunnen beter niet gewijzigd worden, want zij worden gepresenteerd in een vorm die de meeste kans van slagen biedt op verbeteringen in communicatie en gedrag.

6.4 Ervaringen in het werkveld

De geïnterviewde respondenten geven aan dat de beroepskrachten die Triple P uitvoeren wisselende ervaringen hebben met de wijze waarop het programma aansluit bij migrantenouders. Tot op zekere hoogte gaat het goed, maar er zijn ook knelpunten.

Niveau 1: Informatiecampagnes in de media

De campagne zou, wat enkele respondenten betreft, nog visueler mogen, meer filmpjes, etc. De boodschap is niet gericht op thema's die etnische groepen in het bijzonder aanspreken. De campagne zou meer op vindplaatsen terecht moeten komen (bijvoorbeeld in een zelforganisatie, of Moskee) en er zou uit moeten spreken dat het een goed programma is voor iedereen en ook heel geschikt is voor migrantenouders (ouders mogen zelf de doelen bepalen). In niveau 1 en 2 zou intensiever kunnen worden samengewerkt met zelforganisaties en projecten zoals Al Massoulijat in Amsterdam en Voorlichters eigen taal en cultuur (VETC). Niet bekend is of de allochtone rolmodellen in de huidige campagne en de ervaringsverhalen van allochtone ouders in bijvoorbeeld de Amsterdamse tipkranten door de allochtone doelgroep worden gezien en gewaardeerd. Online advies en online informatie op de website www.positiefopvoeden.nl zou mogelijk ook in de eigen taal geboden kunnen worden.

Niveau 2 en 3: Voorlichtingsgesprekken / gericht advies

Naast individuele gesprekken, zijn er lezingen en steeds vaker ook extra themabijeenkomsten of groepsconsulten over een onderwerp dat in een tipsheet wordt behandeld (deze bijeenkomsten zijn nog geen officiële Triple P interventies). Bijeenkomsten zouden vanwege de groepsaanpak mogelijk goed kunnen aanslaan bij de doelgroep migrantenouders. Er is veel behoefte aan kleinschalige groepsbijeenkomsten, wanneer er nog geen sprake is van ernstige gedragsproblemen. De inhoud daarvan kan beter op maat worden gemaakt en aansluiten bij hun belevingswereld dan de meer algemene lezingencyclus.

Bij de individuele voorlichting is de ervaring dat men niet goed tot de kern van de problematiek kan doordringen, omdat de ouders zich schamen en niet alle 'vuile was buiten willen hangen'. Als er signalen zijn dat er zwaardere opvoedingsproblemen zijn, vinden veel beroepskrachten het lastig om de ouders (vaak de moeder) te motiveren en door te verwijzen, of een hoger niveau (bijvoorbeeld

niveau 4 individueel) van Triple P aan te bieden. Mogelijk kan de gebrekkige kennis van de Nederlandse taal ook een reden zijn om niet door te verwijzen naar niveau 4 groep. Uit het lopende onderzoek wordt wellicht duidelijker hoe de doorverwijzing tussen de niveaus loopt en welke specifieke aandachtspunten er zijn voor migrantenouders.

Niveau 4: Ondersteuning bij ernstige gedragsproblemen

De taal tijdens instructies, op de tipsheets, de vragenlijsten en in het huiswerk is soms lastig voor bepaalde ouders. De vragenlijst om de thuissituatie in kaart te brengen bevatten geen specifieke items die inzicht opleveren in de leefwereld van migrantengezinnen, of hun kijk op het opvoeden in een migratiecontext. Overigens is bij de probleemverheldering belangrijk om uitgebreid stil te staan bij de visie van ouders op gerezen problemen met hun kind en wat zij als mogelijke oorzaken zien. Daarin kunnen ook omgevingsfactoren, gezinsveranderingen of stress worden meegenomen. In het Triple P programma wordt niet expliciet bij migratie als thema stilgestaan maar is wel veel aandacht voor stressfactoren die opvoeden moeilijk maken. Onverwerkte migratie en gebrekkige integratie geven stress en psychische klachten bij ouders en beïnvloeden hun beschikbaarheid als opvoeders. Hier zou uitgebreider op in kunnen worden gegaan door er de migratiecontext aan toe te voegen en er meer tijd voor te nemen. Het tempo ligt voor sommige ouders te hoog, de voorbeelden sluiten niet altijd aan bij de belevingswereld en er zijn ouders die eigenlijk helemaal niet in staat zijn om überhaupt te reflecteren op het eigen opvoedingsgedrag.

Als er nieuw materiaal wordt ontwikkeld, zou er in de beelden nog meer variatie van mensen en situaties kunnen komen. In de nieuwe DVD voor ouders van tieners zou meer kleur en herkenbaarheid voor migrantenouders meegenomen worden.

Enkele geïnterviewde respondenten zijn van mening dat Triple P weliswaar qua opvoedingsstijl en werkwijze westers is geïntendeerd en van de deelnemers een bepaald taalniveau verwacht, maar dat het programma desondanks toch goede resultaten op kan leveren bij diverse migrantengroepen, ook wanneer zij een taalachterstand hebben. Het succes hangt voor een groot deel af van de deskundigheid van de beroepskracht die het Triple P programma aanbiedt om het af te stemmen op de mogelijkheden en behoeften van de individuele ouder.

Deskundigheid beroepskrachten

Sommige beroepskrachten vatten Triple P nogal star op en beseffen niet dat het programma op maat gemaakt mag /moet worden. Of ze vinden dat ze van hun leidinggevende onvoldoende ruimte krijgen om het programma flexibel in te vullen en meer tijd te nemen voor de uitvoering van bepaalde onderdelen. Andere beroepskrachten hebben weerstand tegen de materialen en huiswerkopdrachten, omdat ze menen dat het qua inhoud of taalniveau te hoog gegrepen is voor veel migranten. Zij beweren dat Triple P niet goed werkt bij deze doelgroepen en doen geen pogingen om de werkwijze aan te passen.

Meer ervaren beroepskrachten zijn inventiever in het vinden van manieren om eventuele knelpunten op te lossen. Zij nemen meer tijd voor bijeenkomsten, stellen zich flexibel op, geven concrete en praktische uitleg, doen vaker een vaardigheid voor en helpen individuele ouders met de taal als het invullen van een vragenformulier lastig is. Zij vragen bijvoorbeeld bij huiswerkopdrachten aan de ouders wie hen thuis kan helpen met de taal. Op deze manier blijkt het programma toch redelijk goed aan te slaan bij deze doelgroepen.

Centraal in Triple P staat dat de ouders hun eigen doelen bepalen en kiezen welke opvoedingsstrategieën zij kunnen gebruiken om die doelen te bereiken. Er worden geen westerse opvoedingsnormen en -waarden opgelegd. Wel krijgen ouders informatie waarom positief opvoeden en werken aan een goed contact met hun kind meer succes kan opleveren dan bijvoorbeeld veel straffen. Om de effectiviteit van Triple P te optimaliseren is het belangrijk dat de beroepskracht goed kan inspelen op de visie van de ouders en de doelen die zij zelf formuleren. Dat kan door maatwerk te leveren in het gebruik van de materialen, tipsheets en voorbeelden.

Uit eigen ervaring en ervaringen van vele opvoedondersteuners (bijvoorbeeld van Al Amal in Utrecht en SOVEE, Spel aan huis in Amersfoort) weten wij dat er vrij veel Marokkaanse en Turkse ouders zijn die niet gewend zijn om met hun kinderen te spelen. Deze ouders vinden het kinderachtig om met Lego, auto's of blokken op de grond te gaan spelen. Kinderen horen met elkaar te spelen, ouders houden toezicht. Als de beroepskracht het vanzelfsprekend vindt dat ouders spelen met de kinderen, dreigt het gevaar om op een verschillende golfengete te communiceren. De professional moet in staat zijn om het perspectief van de ouders te herkennen en dat als vertrekpunt te nemen. Het is mogelijk om ouders bewust te maken van de meerwaarde van spelen met de kinderen, maar er kan alleen goed over gecommuniceerd worden, als de begeleider beseft welke visie de ouders daarop hebben. Dit geldt ook voor het thema 'straffen'. Sommige beroepskrachten hebben moeite om het slaan van kinderen bespreekbaar te maken. Anderen hebben geen idee hoe het er bij migrantengezinnen thuis

aan toe gaat of hebben bepaalde vooroordelen. Niet iedereen ziet het nut in van het beter aansluiten op de leefwereld en het op maat maken van het programma. Ook is er niet altijd inzicht in verschillen in communicatiestijl. Migrantenouders zeggen nog wel eens 'ja' uit beleefdheid, terwijl ze het verhaal niet goed begrepen hebben of het er zelfs niet mee eens zijn. Beroepskrachten missen soms de vaardigheden om hier goed op in te spelen. Dit kan leiden tot misverstanden en irritaties. Het goed om kunnen gaan met verschillen vereist interculturele competenties. Iemand is intercultureel competent als hij of zij in staat is om vanuit meerdere culturele perspectieven bepaalde situaties te herkennen en daarnaar te handelen, rekening houdend met de specifieke culturele achtergrond, leefsituatie en maatschappelijke positie van de cliënt. Het op maat maken van Triple P voor migrantengezinnen gaat niet alleen om het overbruggen van cultuurverschillen, maar ook om het rekening houden met taalachterstanden, achterstanden in kennis van de (verwachtingen van de) Nederlandse samenleving en het omgaan met vooroordelen en discriminatie. Naast interculturele competenties, die eigenlijk tot het basisrepertoire van professionals zouden moeten behoren, zou iedere beroepskracht moeten beschikken over de kennis, houding en vaardigheden om het programma op maat te maken, flexibel met tijd om te gaan en de kennis te hebben over welke onderdelen wel en welke juist niet mogen worden aangepast (zie uitgangspunten van Matt Sanders in paragraaf 6.3). Prof. Matt Sanders benadrukt dat er meer overeenkomsten dan verschillen zijn in de opvoeding. Er moet wel degelijk met de verschillen rekening worden gehouden, maar er zijn ook overeenkomsten. Uit de onderzoeken in Australië bleek dat de opvoedingsstrategieën in Triple P goed aansluiten bij ouders met verschillende culturele achtergronden. Hieraan hoeft dus niet getornd te worden. De manier waarop de informatie wordt overgebracht, de voorbeelden die erbij genoemd worden en de tijd die een professional er aan besteed, kunnen wel aangepast worden. Lang niet alle beroepskrachten die Triple P aanbieden beschikken echter over bovenstaande competenties en flexibiliteit . Het is ook geen vast onderdeel van de functietraining die bij Triple P hoort. Wel worden na certificering extra verdiepingsworkshops aangeboden over 'Flexibiliteit' en 'Omgaan met diversiteit', waarin aandacht wordt besteed aan bovenstaande punten. Ook binnen de intervisie liggen er mogelijkheden om ondersteuning te bieden bij de uitvoering van Triple P bij migrantenouders. Mogelijk kan dit nascholings- en ondersteuningsaanbod nog verder worden uitgebreid op dit gebied.

Deskundigheid managers

De managers van de beroepskrachten weten vaak onvoldoende van de manier waarop Triple P op maat kan worden gemaakt. Hoe men rekening kan houden met flexibiliteit in tijdsduur, aantal bijeenkomsten, de ondersteuning en coaching van beroepskrachten, intervisie, casuïstiek-besprekingen, de werving van migrantenouders, welke boodschap je uitstraalt, het aanpassen van het programma in samenwerking met migrantenouders. Hiervoor zijn geen richtlijnen bekend.

Migratiecontext als specifiek thema

Opvoeden in een migratiecontext is een extra uitdaging voor opvoeders. Zij hebben specifieke vragen met betrekking tot religie, omgaan met vooroordelen, discriminatie en racisme. Zij zijn zich niet altijd bewust van hun eigen culturele referentiekader met betrekking tot opvoeden en de verschillen met het referentiekader dat in Nederland gangbaar is. Zij willen graag geholpen worden bij het overbruggen van cultuurverschillen en het zoeken van een nieuwe balans. Vooral bij ouders van tieners (in het Triple P programma 'Teens') kan dit een grote rol spelen. De oudercursus van de Tienervariant is inmiddels al op verschillende plekken uitgetoetst maar nog weinig bij migrantenouders. Waarschijnlijk leven bij deze doelgroep expliciete knelpunten rond het opvoeden van pubers, zelfstandigheid, uitgaan, seksualiteit, verschillen tussen jongens en meisjes in de opvoeding. Migrantenouders geven aan dat zij de specifieke elementen graag in de opvoedingsondersteuning terug zien komen. Een uitgebreide beschrijving van de facetten die specifiek zijn voor het opvoeden van migranten in de Nederlandse samenleving is terug te vinden in de publicatie van het Verwey-Jonker Instituut: "Opvoeden in de migratiecontext" (Pels, Distelbrink en Postma, 2009a). De migratiecontext zou specifiek terug kunnen komen wanneer ouders hier expliciet of impliciet om vragen. In het tienerprogramma zit een stappenplan "Leren omgaan met risicovolle situaties" dat ouders een handvat biedt om met hun tiener te praten over zorgen en risico's en daarover samen afspraken te maken. Ouders maken meerdere versie van zo'n plan en leren het in de praktijk toepassen. Het stappenplan kan op allerlei risicovolle situaties buitenshuis worden toegespitst. Naast praten met je tiener over risico's buitenshuis komen ook het belang van voldoende toezicht houden op activiteiten van de tiener en het eigen netwerk vergroten aan bod. Het is belangrijk om te onderzoeken of binnen de huidige onderdelen voldoende ruimte is voor opvoeden in migratiecontext en of er behoefte is aan aanvullend materiaal en bijbehorende deskundigheidsbevordering.

Betrokkenheid partner

Het komt in migrantengezinnen regelmatig voor dat de moeder veel vooruitstrevender en leergierig is en de vader zich behoudend en afwijzend opstelt. In Triple P is veel aandacht voor conflicten tussen ouders als belangrijke risicofactor o.a. door daar op te screenen en het mee te nemen bij het overzicht van oorzaken voor gedragsproblemen dat aan ouders wordt voorgelegd. Er wordt veel nadruk gelegd op een goede samenwerking tussen ouders in de opvoeding. Zo is er een aparte tipsheet over, wordt gestimuleerd dat beide ouders eigen doelen formuleren en er ook de mogelijkheid van een extra module op niveau 5 als er veel conflicten zijn in de partnerrelatie. Er is in de praktijk behoefte aan meer materiaal om ook op niveau 2 en 3 de partner op een positieve wijze bij de opvoeding te betrekken, rekening houdend met de specifieke uitdaging die migrantenouders ervaren om een nieuwe balans te vinden in opvoedingsnormen- en waarden. Ook is er behoefte aan strategieën om partners en met name vaders goed te bereiken.

7. Toetsing van Triple P aan tien vragen, geïnspireerd door de Meetladder Diversiteit

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft ervoor gekozen om de interventies te toetsen aan tien vragen die zijn geïnspireerd door de 'Meetladder Diversiteit' (Pels, e.a., 2009). De toetsing moet worden beschouwd als een vingeroefening. De Meetladder Diversiteit moet niet worden beschouwd als een valide en betrouwbaar meetinstrument. Wij beschouwen het op dit moment als een nuttige checklist, die kan helpen om een globaal oordeel te formuleren op een aantal aandachtspunten. Bij het gebruik van onderstaande vragen en antwoordmogelijkheden viel op dat het verschil tussen de keuzemogelijkheid of de interventie 'enigszins' of 'een beetje' voldoet eigenlijk te klein is. 'Enigszins' hebben wij geïnterpreteerd als 'voor een groot deel'. Dat lijkt ons ook een betere keuzemogelijkheid.

7.1 Is de probleemanalyse zoals die is gegeven in de documentatie en in de uitgebreide beschrijving voor de Databank ook geldig voor (bepaalde) migrantengroepen?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - X Interventie voldoet hier enigszins aan
 - Interventie voldoet hier een beetje aan
 - Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

De opvoedingsproblemen in migrantengezinnen zijn in uiterlijke verschijningsvorm hetzelfde als bij andere gezinnen. De opvoeding in een migratiecontext brengt echter wel extra stress en uitdagingen met zich mee die niet expliciet zijn omschreven in de probleemanalyse en wel relevant zijn voor bereik, methodiek en deskundigheid van de medewerkers die Triple P uitvoeren. Triple P baseert zich in zijn probleemanalyse van opvoedingsproblemen op erkende risicovariabelen en hoe die zich bij het samenkomen van meerdere factoren kunnen vertalen in een risicotraject dat vaak leidt tot gedragsproblemen en opvoedingsproblemen. Een risicofactor die bij de gezinsomgeving wordt genoemd is stress bij ouders en veranderingen in de gezinssituatie. Bij het beschrijven van een mogelijk risicotraject worden aspecten genoemd die ook voor kinderen uit migrantengezinnen gelden zoals vervreemding van doelen en waarden die op school gelden, de aantrekkingskracht van een deviante peergroep, gebrek aan ondersteuning van ouders bij schoolloopbaan, tegengestelde doelen school en thuis, vervreemding van de dominante cultuur, gebrekkig ouderlijke toezicht etc. Ook de migratiecontext kan daarin meegenomen worden. Aangezien in de probleemanalyse zoals opgenomen in de databank niet expliciet wordt ingegaan op opvoeden in een migratiecontext, menen wij dat de interventie enigszins aan dit criterium voldoet.

7.2 Sluiten de doelen van Triple P wel aan bij de belevingswereld (opvattingen, ervaringen en mogelijkheden) van (bepaalde) migrantengroepen?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - X Interventie voldoet hier helemaal aan
 - Interventie voldoet hier enigszins aan
 - Interventie voldoet hier een beetje aan
 - Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

De doelen op zich sluiten zeker aan bij de migrantengroepen.

7.3 Sluiten de methoden die gebruikt worden in Triple P aan bij de belevingswereld van de (bepaalde) migrantengroepen?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - X Interventie voldoet hier enigszins aan
 - Interventie voldoet hier een beetje aan
 - Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

De kernmethodiek (dus niet de gebruikte materialen en deskundigheid) sluit grotendeels aan bij de belevingswereld van migranten, omdat het in principe de ruimte biedt om in te gaan op die vragen die bij de doelgroep leven. Toch zou de methodiek nog beter aansluiten als er binnen de beschreven methodiek wordt aangegeven bij welke facetten opvoeden in de migratiecontext extra uitdagingen biedt voor de ouders. Bijvoorbeeld door hen bewust te maken vanuit welke opvoedingsvisie Nederlandse reguliere instituties werken en waarin dat verschilt van hun eigen visie. De methodiekhandleiding zou richtlijnen kunnen bevatten over de wijze waarop de methodiek op maat moet worden gesneden voor de doelgroep van migrantenouders, opdat de inhoud en visie op opvoeding zo goed mogelijk aansluiten bij denkbeelden en opvattingen van migrantenouders. Als daaraan wordt voldaan zou Triple P helemaal aansluiten bij de belevingswereld van migrantenouders.

7.4 Kan voertaal en taalgebruik worden aangepast bij toepassing bij (bepaalde) migrantengroepen?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - X Interventie voldoet hier enigszins aan
 - Interventie voldoet hier een beetje aan
 - Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

Er zijn wel materialen (DVD, tipsheets) beschikbaar in verschillende talen en er is op enkele plaatsten geëxperimenteerd met het verzorgen van bijeenkomsten en gesprekken in de eigen taal, maar onze indruk is dat het – buiten Amsterdam – nog niet breed geïmplementeerd is. Lokale mogelijkheden bepalen veelal de speelruimte op dit gebied.

7.5 Moeten de beroepskrachten die Triple P uitvoeren beschikken over goed omschreven competenties op het gebied van diversiteit?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - Interventie voldoet hier enigszins aan
 - X Interventie voldoet hier een beetje aan
 - Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

In de functie-eisen en opleiding voor beroepskrachten staan geen competenties omschreven waarover de beroepskrachten zouden moeten beschikken om goed aan te sluiten bij migrantengezinnen. Wel staat in het landelijke goedgekeurde functieprofiel van de pedagogisch adviseur genoemd dat de adviseur moet beschikken over interculturele competenties. Naast interculturele competenties, die eigenlijk tot het basisrepertoire van professionals zou moeten behoren, zou iedere beroepskracht moeten beschikken over de kennis, houding en vaardigheden om het programma op maat te maken, flexibel met tijd om te gaan en de kennis te hebben over welke onderdelen wel en welke juist niet mogen worden aangepast. Volgens de geïnterviewde respondenten beschikken lang niet alle beroepskrachten die Triple P aanbieden over deze competenties en flexibiliteit. In Amsterdam worden na certificering wel extra verdiepingsworkshops aangeboden over 'Flexibiliteit' en 'Omgaan met diversiteit', waarin aandacht wordt besteed aan bovenstaande punten. Nader onderzocht zou moeten worden of dit voldoende is. Ook binnen de intervisie liggen er mogelijkheden om ondersteuning te bieden bij de uitvoering van Triple P bij migrantenouders. Mogelijk kan dit nascholings- en ondersteuningsaanbod nog verder worden uitgebreid op dit gebied.

7.6 Kan er gebruik worden gemaakt van speciale strategieën om (bepaalde) migrantengroepen te bereiken en vast te houden?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - Interventie voldoet hier enigszins aan
 - X Interventie voldoet hier een beetje aan
 - Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

Op sommige plaatsen worden wel extra inspanningen verricht om migrantengroepen goed te bereiken, maar de expertise is nog niet opgenomen in de methodiek van Triple P. In nascholingen en aanvullende literatuur worden wel aandachtspunten benoemd om betrokkenheid van ouders te vergroten en drop-out te voorkomen maar het is geen standaard onderdeel in programma en training. Overigens bepaalt ook hier weer de lokale situatie of dit soort strategieën ook daadwerkelijk kunnen worden ingezet.

7.7 Worden cliënten uit (bepaalde) migrantengroepen betrokken bij de ontwikkeling en eventuele aanpassing van Triple P?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - Interventie voldoet hier enigszins aan
 - X Interventie voldoet hier een beetje aan
 - Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

Voor zover bekend worden er in Nederland geen cliënten uit migrantengroepen betrokken om Triple P verder te ontwikkelen. Wel wordt er soms met migrantenorganisaties samengewerkt, maar of er daadwerkelijk cliënten van Triple P betrokken worden is ons niet bekend. De Kenniswerkplaats Tienplus in Amsterdam doet momenteel wel onderzoek naar de ervaringen met Triple P en be vraagt daarvoor migrantencliënten. Eventuele voorstellen voor verbeteringen in onderdelen van Triple P, zullen ook an migranten worden voorgelegd.

Cliëntengroepen zijn wel betrokken geweest bij de ontwikkeling van het Triple P programma in Australië. In het Triple P programma wordt gewerkt met een cliëntenfeedback formulier dat ouders aan het eind moeten invullen om hun mening over het programma en de aangeboden ondersteuning kenbaar te maken. Hieruit kunnen ook aanbevelingen worden gedestilleerd voor aanpassingen. Als al bekend is wat de etnische achtergrond is van degene die het formulier in heeft gevuld, is het de vraag of het bij migrantenouders iets zal opleveren als je daar geen extra gesprek over houdt.

7.8 Kan er gebruik worden gemaakt van speciale, diversiteitsgevoelige methoden voor screening en diagnose?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - Interventie voldoet hier enigszins aan
 - Interventie voldoet hier een beetje aan
 - X Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

Voor zover ons bekend is wordt er binnen de Triple P methodiek geen diagnosemethodiek toegepast. Voor Triple P interventies van niveau 1 t/m 3 is geen indicatie nodig. Voor interventies vanaf niveau 4 worden de interventies uitgevoerd door de reguliere geïndiceerde jeugdzorg. Deze instellingen hebben hun eigen screenings- en diagnostische instrumenten. Wat betreft de screening: binnen Triple P worden op niveau 4 een aantal screeningsinstrumenten gebruikt om verschillende facetten van het probleem in kaart te brengen (gedrag kind, opvoedingsstijl, conflicten tussen ouders, partnerrelatie, stress en psychische spanningen). Afgeleid daarvan is een lichte screening op dezelfde items opgenomen bij niveau 3. De screeningsinstrumenten van Triple P zijn nog maar gedeeltelijk gevalideerd voor de Nederlandse situatie en ook niet specifiek voor migrantenouders. Een van de

instrumenten om het gedrag van kinderen/jeugdigen te screenen is de SDQ die wereldwijd wordt gebruikt en in 40 talen beschikbaar is. Binnen Triple P wordt dus niet standaard gebruik gemaakt van speciale, diversiteitsgevoelige methoden voor screening.

7.9 Is het diversiteitsdenken verankerd en geïntegreerd in de organisatie die Triple P uitvoert?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - Interventie voldoet hier enigszins aan
 - X Interventie voldoet hier een beetje aan
 - Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

Er is zeker sprake van een toenemende aandacht voor diversiteit in de organisaties die Triple P coördineren en uitvoeren, zoals blijkt uit het overleg "Triple P en diversiteit". Ook Triple P International heeft daar aandacht voor. Echter verankerd en geïntegreerd in de uitvoerende organisaties is het nog niet. Op lokaal niveau is dat verschillend.

7.10 Is er in het (effect-)onderzoek naar Triple P aandacht voor diversiteit?

- Beoordeling op grond van de Meetladder Diversiteit
 - Interventie voldoet hier helemaal aan
 - Interventie voldoet hier enigszins aan
 - Interventie voldoet hier een beetje aan
 - X Interventie voldoet hier helemaal niet aan
 - Het is niet duidelijk of Triple P hieraan voldoet.

Toelichting:

Tot op heden is er in Nederland nog geen apart effectonderzoek gedaan met specifieke aandacht voor diversiteit. Ook is er binnen het afgeronde effectonderzoek geen specifieke aandacht geweest voor het differentiëren naar specifieke migrantengroepen. Wel is er een gerandomiseerd onderzoek (RCT) 'Triple P voor migranten' vanuit het Trimbos instituut gepland en doet de Kenniswerkplaats Tienplus Amsterdam in de praktijk onderzoek naar de ervaringen van professionals en migranten zelf met Triple P.

Triple P wordt uitgevoerd in vele (westerse en niet-westerse) landen. De ontwikkelaar Matt Sanders stelt dat er geen significante verschillen zijn gevonden tussen bijvoorbeeld Aboriginals en van oorsprong uit Europa afkomstige Australiërs. "De deelnemende ouders profiteren van Triple P ongeacht hun achtergrond (McTaggart & Sanders, 2007). Dit hebben wij niet kunnen verifiëren. Van effectonderzoek in andere landen is niet bekend of er naar etnische groepen is gedifferentieerd.

8. Conclusie en advies

8.1 Conclusie

Wij zijn positief over de methodiek Triple P en zijn van mening dat veel migrantenouders zeker veel baat zullen hebben bij deze vorm van opvoedingsondersteuning. Wij zijn ook positief over de wijze waarop alle betrokkenen gericht zijn op het optimaliseren van Triple P ten aanzien van diversiteit. Want er is nog winst te behalen in de effectiviteit voor migrantenouders. Als we Triple P toetsen aan tien vragen die zijn geïnspireerd door de Meetladder Diversiteit (Pels e.a. 2009b) kunnen we concluderen dat de methodiek van Triple P effectief kan zijn voor alle ouders, inclusief migrantenouders, als de methodiek nog meer op maat wordt gemaakt en toegepast, er voldoende divers materiaal beschikbaar is en er specifieke aandacht is voor diversiteit in het bereik van de doelgroep, de randvoorwaarden van de uitvoering en de scholing van medewerkers. De belangrijkste punten uit de toetsing aan de meetladder zijn:

- In de probleemanalyse wordt niet omschreven welke extra uitdagingen opvoeding in een migratiecontext met zich meebrengt, hoewel er wel aandacht is voor de gevolgen daarvan zoals stress bij ouders en gezinsconflicten.
- De kernmethodiek sluit grotendeels aan bij de belevingswereld van migranten, omdat het in principe de ruimte biedt om in te gaan op die vragen die bij de doelgroep leven. Toch zou de methodiek nog beter aansluiten als er dieper wordt ingegaan op de extra uitdaging (en het proces van transitie) die opvoeden in een migratiecontext met zich meebrengt.
- Er zijn wel materialen (DVD, tipsheets) beschikbaar in verschillende talen en er is op enkele plaatsten geëxperimenteerd met het verzorgen van bijeenkomsten en gesprekken in de eigen taal, maar die ervaringen zijn niet systematische beschreven en overdraagbaar gemaakt en dus nog niet breed geïmplementeerd.
- In de functie-eisen en opleiding voor beroepskrachten worden geen multiculturele competenties en competenties om het programma op maat te maken omschreven. In de praktijk blijken de competenties vaak tekort te schieten op dit gebied. In nascholing en intervisie kan hieraan meer expliciet aandacht worden besteedt .
- Op sommige plaatsen worden wel extra inspanningen verricht om migrantengroepen goed te bereiken, maar die werkwijze is geen gemeengoed. In de implementatiehandleiding van Triple P kan meer aandacht worden besteed aan deze aandachtspunten.
- Tot nu toe zijn er in Nederland geen cliënten (en dus ook geen cliënten uit migrantengroepen) betrokken om Triple P verder te ontwikkelen. In het onderzoek 'Triple P Divers' is dit wel een voornemen. De ervaringen van deze gebruikers kunnen worden omgezet in aanbevelingen voor de ontwikkelaars.
- Er is sprake van een toenemende aandacht voor diversiteit in de organisaties die Triple P coördineren en uitvoeren, zoals blijkt uit het overleg "Triple P en diversiteit". Echter verankerd en geïntegreerd is het nog niet.
- Tot op heden is er in Nederland nog geen apart effectonderzoek gedaan met specifieke aandacht voor diversiteit. Ook is er binnen het afgeronde effectonderzoek geen specifieke aandacht geweest voor het differentiëren naar specifieke migrantengroepen. Derhalve is extra investering op dit onderzoeksthema dringend gewenst. De Australische programma-ontwikkelaars zullen meer genegen zijn tot aanpassingen aan het programma als dit met onderzoekgegevens kan worden onderbouwd.

8.2 Advies over mogelijke aanpassingen van Triple P

In dit rapport zijn al vele suggesties gedaan over mogelijke verbeterpunten. Hieronder geven wij puntsgewijs de belangrijkste adviezen weer.

Bereik van migrantenouders

Met name in niveau 1 van Triple P zou onderzocht kunnen worden op welke wijze de mediacampagne etnische groepen nog meer zou kunnen aanspreken in vorm en inhoud. Wij adviseren het bereik van de huidige campagne onder migrantendoelgroepen nader te onderzoeken en zonodig aanpassingen aan de campagne uit te proberen door middel van kortlopend onderzoek. (Er is inmiddels een aanvraag bij ZonMw ingediend door het Verwey-Jonker Instituut, Trimbos en SO&T om te onderzoeken hoe het bereik van migrantenouders vergroot kan worden). Wat ons betreft zou het resultaat van het onderzoek een handleiding kunnen zijn, met concrete tips en richtlijnen waarmee op regionaal niveau de campagne meer onder de aandacht kan worden gebracht van migrantengroepen

en bij de keuze van thematiek en promotiematerialen nog beter rekening kan worden gehouden met de diversiteit aan doelgroepen. Participatie van migranten en samenwerking met migrantenorganisaties in het onderzoek ligt voor de hand.

Wij adviseren om de volgende aandachtspunten nader uit te werken en in de implementatiehandleiding van Triple P op te nemen.

- herkenbaarheid van campagne qua inhoud en vorm
- identificeren van vindplaatsen
- communicatie met sleutelpersonen en migrantenorganisaties
- vindplaats gericht werken
- werving door belangrijke sleutelpersonen
- vertrouwen in Triple P laten uitspreken door belangrijke sleutelpersonen.

Preventieve themabijeenkomsten

Er lijkt veel behoefte te zijn bij migrantenouders aan groepsbijeenkomsten, wanneer er nog geen sprake is van ernstige gedragsproblemen, dus niveau 2 van Triple P. Het is onvoldoende bekend in hoeverre de huidige lezingen cyclus en de aanpassingen die daarin zijn gemaakt in die behoefte voorzien. Wij adviseren om te onderzoeken of groepsbijeenkomsten opgenomen kunnen worden in het Triple P programma. De inhoud en werkwijze zouden dan goed moeten aansluiten bij de belevingswereld van migrantenouders. Meer aandacht is nodig voor het beschrijven en analyseren van reeds opgedane ervaringen. Zowel de succesvolle als degenen die minder goed liepen. Wij adviseren om in de evaluatie van het project van Al Massoulijat in Amsterdam uitdrukkelijk te bezien of het verbeterpunten voor Triple P oplevert en daar in de opzet al rekening mee te houden.

Doorverwijzing

Wij adviseren om de opvoedingsadviseurs en pedagogische medewerkers op niveau 2 en 3 extra ondersteuning te bieden bij het motiveren van migrantenouders voor hulp bij opvoedingsproblemen en het adequaat doorverwijzen. In de training en nascholing op het gebied van omgaan met weerstanden en motiverende gespreksvoering kan meer specifieke aandacht komen voor de communicatie met migrantenouders.

Materialen

Wij adviseren om zoveel mogelijk gebruik te maken van eenvoudig Nederlands op de tipsheets, in de vragenlijsten en in het huiswerk. In de vragenlijst om de thuissituatie in kaart te brengen kunnen items worden opgenomen die meer inzicht opleveren in de leefwereld van migrantengezinnen, of hun kijk op het opvoeden in een migratiecontext.

Als er nieuw materiaal wordt ontwikkeld, zou er in de beelden nog meer variatie van mensen en situaties kunnen komen.

Er zijn wel materialen (DVD, tipsheets) beschikbaar in verschillende talen en er is in Nederland op enkele plaatsen geëxperimenteerd met het verzorgen van bijeenkomsten met behulp van dat materiaal en/of gesprekken in de eigen taal, maar die ervaringen zijn beperkt geëvalueerd en beschreven en dus ook niet breed geïmplementeerd. Wij adviseren op de website van Triple P een duidelijk overzicht te maken van het beschikbare materiaal in verschillende talen en de wijze waarop het gebruikt kan worden. Op de Nederlandse website van Triple P zou expliciet meer aandacht kunnen worden gegeven aan het omgaan met diversiteit en succesvolle initiatieven.

Deskundigheid beroepskrachten

Het succes van Triple P hangt voor een groot deel af van de deskundigheid van de beroepskracht die het Triple P programma verzorgt. De beroepskracht zou in staat moeten zijn om het programma adequaat op maat te maken en zou interculturele basiscompetenties moeten bezitten.

Wij adviseren dat er gebruik wordt gemaakt van de expertise van meer ervaren beroepskrachten die het programma op maat hebben gemaakt voor de migrantendoelgroep. De deskundigheid kan worden overgedragen in intervisiebijeenkomsten, maar ook door hun ervaringen te beschrijven in een handreiking. Op grond van de uitgangspunten van Matt Sanders zouden er duidelijke richtlijnen moeten worden geboden op welke manier het programma op maat gemaakt kan worden, hoe er flexibel met tijd om kan worden gegaan en over welke onderdelen wel en welke juist niet mogen worden aangepast (zie uitgangspunten van Matt Sanders in paragraaf 6.3). De richtlijnen zijn voor een groot deel opgenomen in de intervisietraining. Wij adviseren deze richtlijnen verder uit te werken en ook op te nemen in de handreiking en de reguliere functiescholing van Triple P. Nader onderzoek is nodig om inzicht te verkrijgen in welke onderdelen beslist niet aangepast moeten worden en welke

wel. Tevens adviseren wij om in de verdiepingsworkshops standaard minimaal een apart dagdeel te besteden aan het bevorderen van de interculturele competenties. In de genoemde handreiking kan ook worden opgenomen op welke wijze het management kan zorg dragen voor goede randvoorwaarden, zoals flexibiliteit in tijdsduur, aantal bijeenkomsten, de ondersteuning en coaching van beroepskrachten, intervisie, casuïstiekbesprekingen.

Migratiecontext als specifiek thema

Wij adviseren om de mogelijkheid te onderzoeken een aparte tipsheet uit te brengen over het thema 'Opvoeden in een migratiecontext' en hier een aparte themabijeenkomst aan te wijden. Mogelijk kan daarin worden opgenomen de rol van religie in de opvoeding en het omgaan met racisme en vooroordelen. Hiermee kunnen de beroepskrachten specifiek in gaan op het opvoeden in twee culturen en het proces van transitie. Wij adviseren dit thema zeker ook binnen het informatiemateriaal van het tienerprogramma mee te nemen. Voor het thema zou aanvullend materiaal ontwikkeld kunnen worden en het zou extra aandacht kunnen krijgen binnen de (na)scholing van medewerkers.

Betrokkenheid partner

Wij adviseren om voor migrantenouders specifiek materiaal te ontwikkelen om op een positieve wijze de partner bij de opvoeding te betrekken en – op grond van pilots met good practices – strategieën te beschrijven om partners van deze ouders goed te betrekken. Dit in aanvulling op het bestaande materiaal om de partner bij het opvoeden te betrekken.

Implementatie

Wij adviseren om het overleg van alle betrokkenen in "Triple P en diversiteit" voort te zetten en alle activiteiten (ook in de drie Academische Werkplaatsen en van Al Massoulijat) op dit gebied te bundelen en af te stemmen.

Vanuit dit gezamenlijke initiatief zouden bovenstaande voorstellen kunnen worden uitgevoerd.

Wanneer na onderzoek en evaluatie blijkt dat aanpassingen en aanvullingen goed aanslaan, zouden deze landelijk overgedragen kunnen worden.

Wij adviseren om effectonderzoek te doen door middel van een pilot RCT naar de effectiviteit van het programma (of een bepaald niveau) voor en na de aanpassingen op meerdere factoren, zodat aangetoond kan worden of de aanpassing effect heeft gehad.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Literatuur

- Barlow, J. en R. Shaw (2004) *Parenting programmes and minority ethnic families : experiences and outcomes* - London : National Children's Bureau NCB; University of Oxford.
- Bellaart, H. & Azrar, F. (2003). Jeugdzorg zonder drempels. Eindverslag van een project over de toegankelijkheid en kwaliteit van de jeugdzorg voor allochtone cliënten. Utrecht: FORUM
- Berg, R. van den, Gun, T. van der, Kierczak, M., Kooij, A. van de & Wulp, I. de (2005). Alle ouders hebben vragen! Onderzoek naar bereik en behoefte aan opvoedingsondersteuning van specifieke groepen ouders. Gouda: JSO.
- Connell, S., Sanders, M.R. & Markie-Dadds, C. (1997) Self-directed behavioural family intervention for parents of oppositional children in rural and remote areas. *Behaviour Modification*, jrg. 21, nr. 4, p. 379-408.
- Crombrugge, H. van (2008) Opvoeden met de Koran. *Uit de bundel 'Zin in gezin. Kan levensbeschouwing de duurzaamheid van gezinsrelaties veranderen'*. Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen -Hogeschool Universiteit Brussel . Uitgeverij Lannoo, Tielt.
- Databank effectieve jeugdinterventies (2010): Beschrijving 'Triple P'. Utrecht: N.Ji. Gedownload op 12 april 2010 van <http://www.nji.nl>.
- Dadds, M.R., Schwartz, S. & Sanders, M.R. (1987). Marital discord and treatment outcome in the treatment of childhood conduct disorders. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, nr. 55, p. 396-403.
- Graaf, I. de (2009). *Helping Families Change. The adoption of the Triple P – Positive Parenting Program in the Netherlands*. Amsterdam: Faculty Social and Behavioural Sciences, Universiteit van Amsterdam.
- Knipscheer, J.W. & Kleber, R.J. (2004). Een interculturele entree in Altrecht. Inhoud en resultaat van een interculturele werkwijze bij kortdurende behandeling. Utrecht: Universiteit Utrecht, Klinische Psychologie.
- Kumpfer, K. L., Alvarado, R., Smith, P. & Bellamy, N. (2002). Cultural sensitivity in universal familybased prevention interventions. *Prevention Science*, 3 (3), 241-244.
- Nicholson, J.M. & Sanders, M.R. (1999). Randomized controlled trial of behavioral family intervention for the treatment of child behavior problems in stepfamilies. *Journal of Divorce & Remarriage*, vol 30, 1-23.
- Nieuwhof, A. (2002). *We doen het gewoon samen!: effectieve opvoedingsondersteuning voor allochtone ouders*. Gouda: S&O stichting voor opvoedingsondersteuning.
- Pels, T., M. Distelbrink en L. Postma (2009a). *Opvoeding in de migratiecontext. Review van onderzoek naar de opvoeding in gezinnen van nieuwe Nederlanders*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Pels, T., Distelbrink, M. & Tan, S. (2009b). *Meetladder Diversiteit Interventies. Verhoging van bereik en effectiviteit van interventies voor verschillende (etnische) doelgroepen*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Sanders, M.R. & McFarland, M. (2000). Treatment of Depressed Mothers With Disruptive Children: A controlled evaluation of cognitive behavioral family intervention. *Behavior Therapy*, 89-112.
- Sanders Matt (2010). Masterclass 'Cultural diversity and tailoring of Triple P to the needs of parents. (Te verkrijgen via www.triplep-nederland.nl)
- Sue, D.W., Carter, R.T., Casas, J.M., Fouad, N.A., Ivey, A.E., Jensen, M., LaFromboise, T., Manese, J.E., Ponterotto, J.G. & Vazquez-Nuttall, E. (1998). *Multicultural counseling competencies: individual and organizational development*. Thousand Oaks: Sage.

Tan, N., Bekkema, N. & Öry, F. (2008). Toepasbaarheid van opvoedingsondersteuning voor Marokkaanse en Turkse gezinnen in Nederland. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven.

Turner, K.M.T., Sanders, M.R. & Wall, C.R. (1994). Behavioural parent training versus dietary education in the treatment of children with persistent feeding difficulties. Behaviour Change, vol. 11, nr. 4, p. 242-258.

Bijlage 2: Contactpersonen Overleg Triple P en diversiteit

Cecile Winkelman	SO&T	C.Winkelman@bjaa.nl
Margreet de Jongh	SO&T	M.deJongh@bjaa.nl
Ireen de Graaf	Trimbos-instituut	igraaf@trimbos.nl
Martha de Jonge	Trimbos-instituut	mjonge@trimbos.nl
Trees Pels	Verwey Jonker Instituut	TPels@verwey-jonker.nl
Marjolijn Distelbrink	Verwey Jonker Instituut	MDistelbrink@verwey-jonker.nl
Hans Bellaart	FORUM	h.bellaart@forum.nl
Bram Tuk	Pharos	b.tuk@pharos.nl
Jacqueline van Rijn	Nederlands Jeugdinstituut	j.vanrijn@nji.nl
Marion van Bommel	Nederlands Jeugdinstituut	m.vanbommel@nji.nl
Krista Okma	Nederlands Jeugdinstituut	k.okma@nji.nl
Edith Raap	Nederlands Jeugdinstituut	e.raap@nji.nl
Geraldien Blokland	Freelance	blok.straat@worldonline.nl

Bijlage 3: Overzicht Onderzoek en Pilots Triple P in Nederland

Ireen de Graaf, Trimbos Instituut, Stand van zaken 5 juli 2010

Onderzoeken Trimbos-instituut

1. RCT niveau 5 Triple P (ZonMw)
Afgerond. Artikel gereed na zomer 2010.
Afsluitende bijeenkomst over resultaten 21 september 2010.
2. RCT Zelfhulp Triple P in vergelijking tot Standaard/Groep Triple P (ZonMw)
Verwachte einddatum is: halverwege 2011
3. Effect studie campagne Positief Opvoeden in Amsterdam (gemeente Amsterdam)
Onderzoek Fase 1 afgerond
Onderzoek Fase 2 start april/mei 2010: dataverzameling afgerond, resultaten gereed september 2010.

Pilots Triple P interventies Trimbos-instituut

4. Pilot Groep Triple P voor ouders van tieners
Einddatum: 1 april 2010
Rapport gereed, is verspreid onder projectleiders en projectleden.
5. Pilot Triple P Pathways
Einddatum:
Evaluatie pilot in december 2009, vanaf 1 januari 2010 neemt SO&T regie in Amsterdam over
Verzameling metingen T1 loopt nog tot 1 mei 2010
Analyses + eindrapportage: begin september 2010
6. Monitor Triple P (pilot gemeente Amsterdam)
Versie 2.0 beschikbaar.
Voortgang monitor in Amsterdam 2010
Vragenlijsten in Bergop, landelijk aanbod in voorbereiding
7. Pilot Basiszorg Triple P voor tieners en middelengebruik
Juni 2009 – december 2011 (is verlengd)
Landelijk beschikbaar vanaf juni/juli 2010
8. Pilot ConnXions Triple P in Hoenderloo Groep
Onduidelijk, implementatie verloopt moeizaam en geen financiën voor de pilot
9. Triple P en allochtonen
Vooronderzoek SO&T en Verwey-Jonker instituut in Kenniswerkplaats Tienplus Diversiteit: gereed na zomer 2010
Advies door NJi/Forum over doorontwikkeling interventies bruikbaarheid allochtonen: gereed na zomer 2010
Trimbos-instituut Pilot studie in Amsterdam in voorbereiding ism SO&T, NJi en Verwey-Jonker.

Lopende onderzoeken uitgevoerd door universiteiten

Universiteit Utrecht

RCT Triple P voor ouders van prematuur geboren kinderen (Marian Jongmans)

Universitair Medisch Centrum Groningen

1. RCT Primary Care Triple P (Menno Reijneveld) (ZonMw)
2. RCT Stepping Stones (Menno Reijneveld / Danielle Jansen) (ZonMw)

Universiteit van Maastricht

1. RCT Lifestyle Triple P. Preventie, ontwikkeling interventie gebaseerd op de Triple P uitgangspunten, om ouders van 4-jarige kinderen met overgewicht te begeleiden (ZonMw)

Universiteit van Amsterdam

1. RCT Home Start + Triple P (Jo Hermanns, SO&T)

Aanvragen

- RCT Pathways Triple P: aanvraag is niet gehonoreerd
- RCT/KEA niveau 4 Triple P: aanvraag is niet gehonoreerd
- Ontwikkeling, toepassing en evaluatie implementatiemodel, Triple P als voorbeeld: 1 juni ingediend bij ZonMw